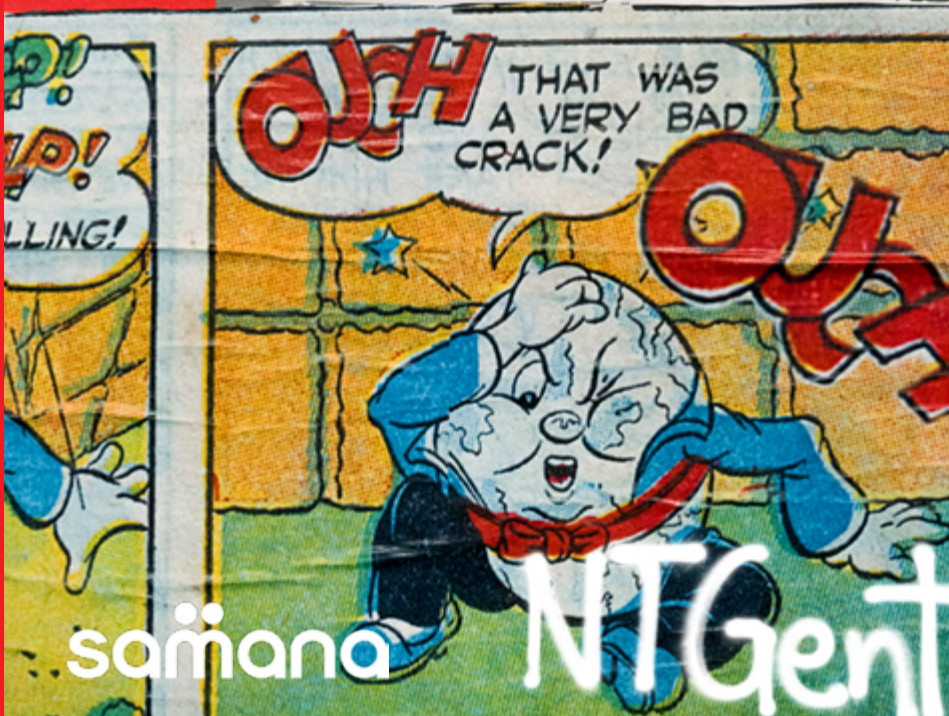

ANATOMIE VAN PIJN
LIES PAUWELS

Z

PROGRAMMABOEKJE

For English,
turn around.

sañana

NTGent

DIT INTERESSEERT JE VAST OOK:

HISTOIRE(S) DU THÉÂTRE II

FAUSTIN LINYEKULA

05.03–28.03

📍FR, LINGALA 📄NL, EN ♀NTGent Minard

De wereldbepaalde Congolese choreograaf en regisseur Faustin Linyekula over een sleutelmoment in de geschiedenis van de Congolese dans: de oprichting van het Nationale Ballet van Zaïre in 1974, toen na hun onafhankelijkheid Afrikaanse landen hun identiteit probeerden te bepalen. **'Eén van de sterkste momenten van Festival d'Avignon'** (Vincent Bouquet)

HET NARRENSCHIP

MONSTER TRUCK

20.05 – 05.06

📍NL ♀ Op locatie in Gent

In de middeleeuwse satire *Het Narrenschip* varen honderd gekken naar Narragonia en beleven op hun reis amusante avonturen. In werkelijkheid werden geesteszieken en mensen met een beperking opgehaald om op zee te sterven. Nu voeren mensen met een verstandelijke beperking het publiek door de straten en kanalen van Gent. Stap in, de volgende rit gaat achteruit.

INFO &
TICKETS: [NTGENT.BE](https://www.ntgent.be)

ANATOMIE VAN PIJN

LIES PAUWELS

🗨 MULTI 📧 MULTI

Duur van de voorstelling: 1u 50min

Gelieve je gsm uit te schakelen tijdens de voorstelling.
Het is niet toegestaan om audiovisuele opnames te maken

Het verleden doet pijn. Het heden doet pijn. En er is eigenlijk geen verandering. Of is pijn de voorbode van verandering?

Regisseur Lies Pauwels maakte internationaal furore met *Het Hamiltoncomplex*. Voor NTGent creëert ze nu met performers en mensen die pijn ervaren, fysiek of mentaal, een voorstelling over een leven met pijn en pijn in het leven. Samen ontleden ze pijn en zijn metaforen. Pijn als demon of als bevrijding, als alarmsignaal of als label, eeuwig of acuut, als eenzaam experiment of maatschappelijk probleem.

Foto op de cover: © Fred Debrock

saïmana

Deze productie werd gerealiseerd met de steun van de Belgische Tax Shelter.

CREATE TO BE
CONNECT TO BE
CREATE TO HAVE
IMPACT TO BE

Deze publicatie werd gedrukt op gerecycleerd papier.

CONCEPT, TEKST & REGIE

Lies Pauwels

SPEL

Adjua Benhelima
Zita Cayenberghs
Fien De Keukelaere
Arne De Tremmerie
Rein Decoodt
Vincent Glasmacher
Olga Kunicka
Melissa Mabesoone
Laure Osselin

DRAMATURGISCH ADVIES

Steven Heene

TEKST 'LA LUNE'

Vincent Glasmacher

TRAPEZE CHOREOGRAFIE

Laure Osselin

**PSYCHOLOGISCHE
ONDERSTEUNING**

Machteld De Roover

**SCENOGRAFIE &
KOSTUUMONTWERP**

Johanna Trudzinski

LICHTONTWERP

Kurt Lefevre

REGIEASSISTENTIE

Katelijne Laevens
Eline Banken

PRODUCTIELEIDING

Greet Prové

**TECHNISCHE
PRODUCTIELEIDING**

Oliver Houttekiet

REALISATIE DECOR

Thierry Dhondt
Luc Goedertier
Flup Beys
Joris Soenen
Pierre Keulemans

REALISATIE KOSTUUMS

An De Mol
Mieke Vander Cruyssen
Jessica Juchtmans

1STE INSPICIËNT

Marijn Vlaeminck

KLEEDSTER

Silke Degreve

TECHNIEK

Ramon Blancquaert
Bart Meeusen
Stavros D. Tarlizos

BOVENTITELING

Katelijne Laevens

STAGE REGIEASSISTENTIE

Manou Selhorst
Melissa Deconynck

STAGE KOSTUUMONTWERP

Jessica Juchtmans

MET DANK AAN

Yeboah Benhelima
Dr. Corine Faché
Cecilia De Mulder
Andrea Kränzun
Gerard Leysen
Valérie De Pre
Johan Pycke
Ann Scheers

EEN PRODUCTIE VAN

NTGent & Samana & Sontag

LIES PAUWELS

is regisseur en actrice. Ze werkte nauw samen met Alain Platel en Arne Sierens en trad op in hun trilogie *Moeder en kind, Bernadetje, Allemaal indiaan*. Ze speelde ook bij tg Stan, Dood Paard, Toneelhuis en Noord Nederlands Toneel. In 2013 richtte ze Sontag op, een platform waarmee ze haar werk als maker en als speler wil verbinden aan verschillende artistieke partners. Als regisseur maakte ze bij CAMPO/Victoria: *Club Astrid, White Star* en *Venizke*. Internationaal maakte ze voorstellingen voor National Theatre of Scotland, Manchester International Festival en Kontakt International Festival. In 2013 creëerde ze voor het paleis *Het Hamiltoncomplex*. Een remake ging onlangs in première in Schauspielhaus Bochum.

‘DE ARISTOCRATEN VAN HET ONDERBUIK- GEVOEL’

INTERVIEW MET
REGISSEUR LIES PAUWELS &
DRAMATURG STEVEN HEENE

Interview: Lotte Loncin

Lies Pauwels zien repeteren is een plezier. Ideeën tuimelen over elkaar heen. Haar regieaanwijzingen zijn warm en zorgzaam en de scènes komen midscheeps binnen. Ze laat dikke rollen verband rondgaan, pijl en boog, Disney-maskers, jurken. In een hoek van de repetitieruimte staat een bosje microfoons. Op tafel ligt een dikke map met teksten. De regisseur is één brok energie en creativiteit. Ik klop bij haar aan voor een gesprek waar dramaturg Steven Heene bij aanschuift.

Voor *Het Hamiltoncomplex* werkte je samen met 13 meisjes van 13 en een bodybuilder. Voor *Truth or Dare* met psychisch kwetsbare jongeren, fashion-modellen en een priester. Voor *Anatomie van Pijn* met mensen met chronische pijn (mentaal of fysiek) en performers. Wat trekt je aan in zo'n atypische cast?

Lies Pauwels

In deze voorstelling delen artiesten met een uitstekende conditie het podium met mensen die chronisch ziek zijn. Die samenwerking is enorm inspirerend. Terwijl wij maar doen alsof de wereld behapbaar is, kennen chronisch zieke mensen de onderbuik van het mens-zijn. Ze incarneren de gevoeligheid en weltschmerz die je in veel klassiekers terugvindt. Ik noem hen (naar Diane Arbus) de 'aristocraten van het onderbuikgevoel'. Ze weten dingen waar wij onze ogen voor sluiten en daar ga ik naar op zoek. De spelers zijn een metafoor voor het thema waarover ik een voorstelling wil maken. In welke conditie is de wereld? Hoe gaan we om met de haperende kanten? Negeren we die? Hoe zit het met onze kwetsbaarheid?

Welke rol spelen de persoonlijke verhalen van de acteurs?

Lies Pauwels

Geen enkele. Maar de manier waarop de spelers naar de dingen kijken, hun ervaringen, dát sijpelt in de voorstelling door. Op die manier brengen niet-professionele acteurs een waarachtigheid binnen die je niet kan nabootsen.

Steven Heene

De repetities starten vanuit improvisatie. Alles wat de acteurs tot nu toe hebben meegemaakt, klinkt door in wat ze doen. De acteurs hoeven zichzelf dus niet te spelen op het podium, maar hun ervaringen geven wel

mee vorm aan beelden, attributen, kostuums, bewegingen, scènes enzovoort.

Lies Pauwels

Iedereen moet zich kunnen blootgeven tijdens improvisaties. Dat kan soms wat destabiliserend zijn. Daarom is het belangrijk om een diep vertrouwen te smeden. Iedereen moet open staan voor de risico's die ik wil nemen.

Intuïtief werken is nooit zonder risico. Je kunt vooraf niet inschatten wat het repetitieproces met iemand doet. De spelers moeten erin vertrouwen dat ik uit alle gekke dingen die we uitproberen een voorstelling kan maken. En ik moet erin vertrouwen dat ze het waar kunnen maken. Zorg is in dergelijke projecten dus cruciaal. Ik maak veel tijd vrij om met iedereen een unieke relatie op te bouwen.

'Wanneer we het over pijn hebben, praten we vaak in metaforen,' schreven jullie. In deze voorstelling wordt pijn zelf een metafoor en wel voor onze existentiële angst. Hoe zouden jullie die angst omschrijven? Als *weltschmerz*? Angst voor de dood?

Lies Pauwels

Dat allemaal tegelijk. Je voelt de angst overal. Angst zit in onze *condition humaine* ingebakken. We graven naar de fundamenten van het bestaan.

Kijk, de wereld is complex. In deze voorstelling probeer ik die complexiteit te bekijken vanuit het perspectief van mensen die pijn ervaren. Ik wil op die manier raken aan *onze* pijn en *onze* angsten.

Ik leerde bijvoorbeeld dat we de woorden niet hebben om pijn uit te drukken. Je kunt niet tastbaar uitleggen hoe iets voelt. De ontoereikendheid van taal was één van de eerste uitgangspunten voor de voorstelling. In die context heb ik onder andere de taal van Beckett bestudeerd. Hij schrijft over de angst voor de dood, het wachten op het einde en wat je in

tussentijd doen moet of niet doet. Beckett komt niet in de voorstelling voor, maar het was boeiend om te ontdekken dat zijn teksten een enorme zeggingskracht krijgen wanneer ze gelezen worden door mensen van wie je weet dat ze pijn ervaren. Alsof je *echte* pijn moet kennen om dergelijke complexe teksten te doorgronden. Alsof je pas dan een betekenislaag vat die anders verborgen blijft.

Het gaat er ook over dat dingen niet meer gaan veranderen, dat we ze niet meer *kunnen* veranderen, terwijl alles op veranderen staat. We kunnen niet terug naar hoe de dingen waren, maar we kennen de uitkomst nog niet van wat komen gaat.

‘WE HEBBEN GEEN WOORDEN OM PIJN UIT TE DRUKKEN’

Steven Heene

Alles wordt altijd beter, leerde het vooruitgangdenken ons. Het neoliberalisme borduurt daar op voort: alles *kan* altijd beter. We moeten allemaal productief zijn. Sterker nog: we willen allemaal aan het einde van de dag verder staan dan aan het begin. Sneller, zotter, meer. Daaraan zie je dat het neoliberalisme dieper in ons denken en handelen geworteld is dan we willen toegeven. Maar steeds meer mensen kunnen niet meer mee. Wij willen altijd maar onze grenzen verleggen, maar mensen die pijn ervaren moeten net leren om hun grenzen te bewaken. Precies omdat ze te ver gingen, kwamen ze in de problemen en moeten ze leren zorgen voor zichzelf.

Niet alleen zij, veel mensen hebben nood aan meer zorgzaamheid. Figuren als Dirk De Wachter en Nick Cave, die in hun teksten veel begrip tonen voor mensen met kwetsuren, zijn niet toevallig erg populair. Hoewel we God al lang geleden dood verklaarden, merken we dat we er niet minder angstig of spiritueel op geworden

zijn. Het is niet voor niets dat precies hun boodschap van zorg aanslaat.

Ondertussen putten we niet alleen onszelf uit maar ook de wereld, leren we van klimaat-wetenschappers. Dat brengt weer een nieuw soort eindigheid en een nieuwe angst met zich mee. Het is een ongelooflijk groot cliché, maar de mens is nog altijd zijn eigen grootste vijand. Individueel, maar ook collectief.

De voorstelling is niet opgebouwd rond een rechtlijnig narratief. De wereld is complex en jullie willen die meerduidigheid omarmen. Kunnen jullie een aantal verhaallijnen ontrollen?

Lies Pauwels

Eigenlijk is wat ik maak niet zo erg verschillend van klassiek theater: inspelen op tijd, ruimte en taal. Mijn voorstellingen zijn alleen gemakkelijker emotioneel te vatten dan rationeel. De voorstelling heeft gewoonweg niet één boodschap. Het is veeleer een associatief veld. Ik maak een soort psychische print. Ik wil niet dat betekenissen rechtstreeks te achterhalen zijn. Eerder dan een verhaal zijn mijn voorstellingen verklanking, beelden en gewaarwordingen van een complex geheel. Elk facet is significant. De betekenis zit in de manier waarop de dingen worden samengebracht. In de paradox voel ik mij thuis. Ik wil een irrationele arena kunnen betreden. Ik zoek naar iets dat me raakt, naar iets dat ik *niet* begrijp.

Steven Heene

De voorstelling wemelt van verwijzingen en is intuïtief opgebouwd. In onze zoektocht naar verschillende vormen van genezing, kwamen we bij de alternatieve geneeskunde uit. In een van die boeken botste Lies op een bijzondere tarotkaart, een beeld dat bleef plakken. Tarotkaarten worden gebruikt om de toekomst te voorspellen. 'De Gehangene' toont een man

die aan zijn voeten opgehangen werd aan een boom. Volgens waarzeggers geen gruwelijke lijfstraf maar een uitnodiging om de dingen vanuit een ander perspectief te bekijken. 'Verlichting door een andere kijk op de zaken.' Is dat ook niet de kracht van theater?

‘IN PLAATS VAN EEN
NARRATIEVE LIJN IS ER
EEN GEVOELSMATIGE,
WAARMEE JE JE MOET
VERBINDEN.’

Lies Pauwels

Een voorstelling begint te leven wanneer ze op de planken komt. Elke persoonlijke associatie maakt de voorstelling rijker. Er moet daarom ruimte zijn voor interpretatie. We tonen niet gewoon wat we gemaakt hebben, we willen ook dat mensen er iets mee doen.

Vrijheid speelt een cruciale rol in mijn werk. Ik wil dat de dingen ongepland tot stand kunnen komen. Ik wil thema's aansnijden zonder ze van betekenis te voorzien. Improvisaties duren lang. Letterlijk en figuurlijk wordt er ruimte gecreëerd. Ik probeer om mijzelf en mijn cast te onderwerpen aan een oneindige poel van mogelijkheden. Dat voelt bevrijdend. Je moet continu je grenzen aftasten. En ik hoop dat een publiek op zijn beurt emotioneel geraakt wordt in de ruimte die ik heb gecreëerd. Ik zie mijn werk heel erg als een proces: ik wil geen eindpunt bereiken. ●

saṃana,

DE KRACHT VAN SAMEN

Samana wil chronisch zieke mensen en hun mantelzorgers sterker en weerbaarder maken en hen steunen in de uitbouw van een kwaliteitsvol leven. Wij geloven in de kracht van mensen!

Ziek zijn kan je leven overnemen. Je talenten en je sociale contacten worden door de dagelijkse zorgen naar de achtergrond geduwd. Samana wil met dit project de talenten van mensen met een chronische ziekte aanboren en het sociaal isolement doorbreken. Omdat we overtuigd zijn van hun talenten, dagen we de deelnemers uit om de lat hoog te leggen. Zo willen we de nadruk verleggen van het ziek-zijn naar het mens-zijn.

Zita Cayenberghs, een van de acteurs

‘DOOR DEEL TE NEMEN AAN DIT
PROJECT VOEL IK ME ZOALS ALICE
IN WONDERLAND. HET IS EEN
ONTDEKKINGSTOCHT:
FYSIEK ZWAAR MAAR HET GEEFT
ME VEEL POSITIEVE ENERGIE.’

Samana geeft mensen met een chronische ziekte en hun mantelzorgers een stem om vanuit hun ervaring en visie te wegen op het beleid. Zo waken we er samen over dat er in onze samenleving rechtvaardige keuzes worden gemaakt. De inzet van vele mensen samen, ziek of gezond en ieder volgens de mogelijkheden, maakt van Samana een krachtige beweging waarop iedereen kan rekenen.

Fien De Keukelaere, een van de acteurs

‘DIT PROJECT HELPT ME OM HET
VERLEDEN EEN PLAATS TE GEVEN.
HET GEEFT ME DE KANS OM IETS
POSITIEFS TE CREËREN UIT MIJN PIJN
EN OM EEN ZEER MOEILIJKE PERIODE
AF TE SLUITEN.’

Samana is de drijvende kracht achter de Vlaamse Pijnliga, een samenwerking van een verschillende patiëntenorganisaties. De Vlaamse Pijnliga richt zich vooral op mensen met chronische pijn. Ze organiseert ontmoetingen tussen lotgenoten, biedt informatie aan, sensibiliseert en verdedigt de belangen van pijnpatiënten. ●

Meer weten?

samana

Haachtsesteenweg 579
1031 Brussel

+32 (0)2 246 47 70

info@samana.be

www.samana.be

© Johanna Trudzinski

© Johanna Trudzinski

Het schetsboek van decor- & kostuumontwerpster Johanna Trudzinski

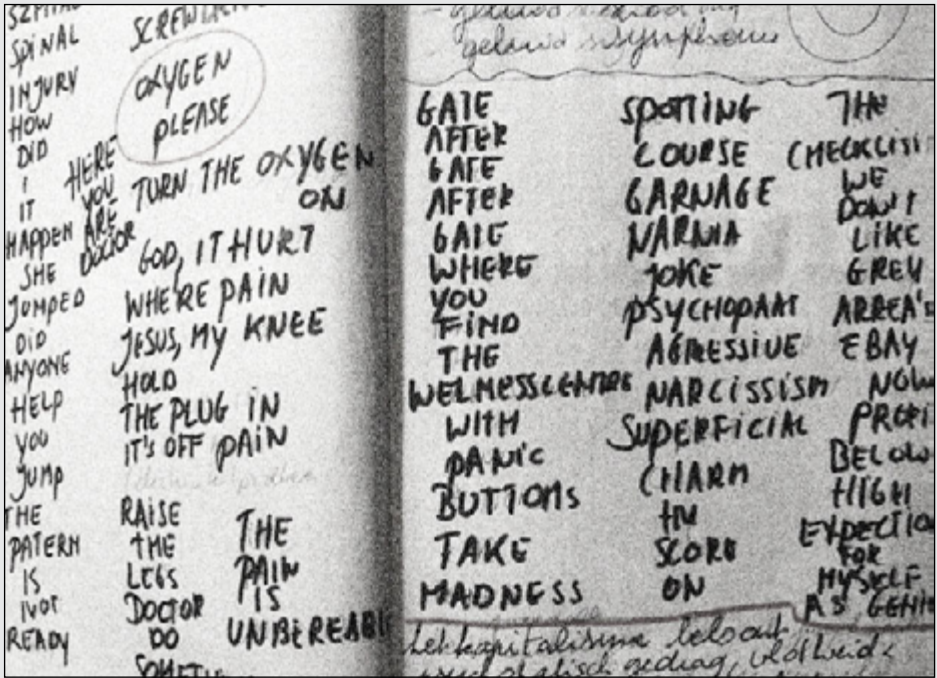
© Johanna Trudzinski

© Johanna Trudzinski

Het schetsboek van decor- & kostuumontwerpster Johanna Trudzinski

UIT DE AANTEKENINGEN VAN LIES PAUWELS

0

1

2

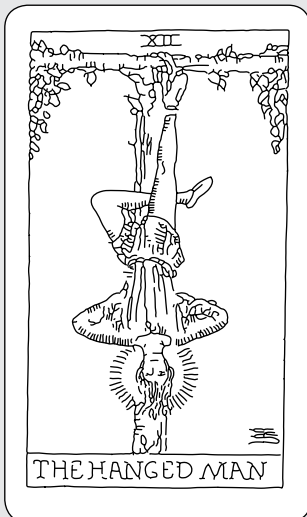
3

4

5

NL De Gehangene.

Verlichting door een andere kijk op de zaken.

EN The Hanged Man.

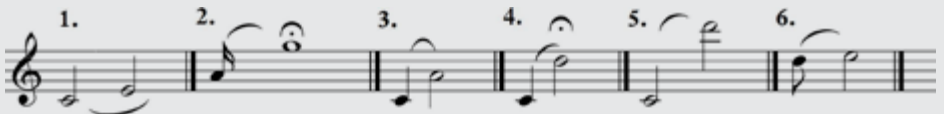
Enlightenment through a different perspective.

Ou ----- oui, l'ourdi l'ordeure
dourleure lourdourde de mon malcorps,
maucoeur, malcortex, morcorps des
souffriances rances et tance lance à
l'infînome du dolvirance-toi.
Mélancorême, textise de tout-rien-tout,
m'extracte la larme d'une peine et
vouleberce les boulets de ma calebasse
de crâne.
Symphome du non-status, même au dormeil
de désolante.
E ----- Ere de caleverre,
pieutroche et pinrzamides plein,
doulêtre rempléni de malaises arraxés à
la crux.
Pitiaille, Mater dolorosa, encoeur et
tougéours la dislocante qui viant et
viant en solitudinaire.
Souffreteux te perdure au maxinium du
possèble, plus que plis que loin.
Va pour la mer et ses vaguelines.
Mots que mots tout ça et cascade l'eau
belle.
Griffures du spirit.
Tourments viennent à l'heure...
Tutti gli ospedali sono quasi pieni
Stop ----- Et ----- Silenzio

Vincent Glasmacher

NL Oo ---- o ja, u hoort het, het
complot, het puin, de pijn en
het gewicht van mijn gebroken
lichaam, mijn hartzeer, mijn falende
hersenschors, mijn lijf kapot
van ranzig lijden, uithalend om
mezelf te lanceren in de minimale
oneindigheid van een kortstondige
zelfverlichting.
Melancholistisch, de woordenbrij
van alles-niets-alles ontlokt me een
hete traan, kon ik de keien in mijn
hersenspan maar zachtjes wiegen,
eventjes.
Symfonische schijn van mijn
non-status, ook in de sluimerende
slaap overheerst de eenzaamheid.
Tis ---- tijd, kalvarietocht, stenen
bed vol pijnstillers, mijn wezen
geteisterd door het kruis waar ik
aan vastgenageld ben, en blijf,
hoezeer ik me ook probeer los te
rukken.
Meelijden, moeder van de smarten,
telkens weer, hartsgrondig, voor
mijn ontwrichte bestaan, alleen.
Onophoudelijk lijden doet een
mens zichzelf verliezen, in extremis
van het menselijk mogelijke.
Meer dan teveel, verre van ver.
Ga naar zee en haar subtiele
golven.
Woorden, woorden, vallen in de
moedie vloed.
Mijn geest klauwt en is gehavend.
De tormenten, ze komen op tijd.
Alle ziekenhuizen zijn bijna vol.
Stop ---- En ---- Stilte

vertaling: Steven Heene

EN The Music of Pain: 'Every Pain has its Peculiar Intonation', from *Colombat de L'Isere, A Treatise Upon the Diseases and Hygiene of the Organs of the Voice*, 1st pub. 1834, trans. J.F.W. Lane (Boston: Redding and Co., 1857), 85.